

כי קרוב

בלימוד החסידות ובדרכי החסידות

צהרלי והזוני יושבת ציון

שנתיים לאחר צאתו ממאסרו, בי"ב תמוז, ערך כ"ק אדמו"ר הרי"צ ביקור מיוחד בארץ ישראל. התפילה רוויית הדמעות בכותל המערבי, הביקור המרטיט בחברון, הפגישות עם גדולי ישראל ותיאורו הנרגש של הרבי על המקומות שבהם ביקר והיהודים שבהם פגש

בהביטי אל כל מצוותיך

מאמר מיוחד מאת 'החוזר', הגה"ח הרב יואל כהן לקראת סיום הרמב"ם

והגית בו -

והתייגעת בו

התוועדות מאלפת עם המשפיע הגה"ח הרב שניאור זלמן גופין

כי קרוב' מצורף לעיתון בקהילה
ונפוץ ב-60,000 עותקים בכל מוקדי הציבור החרדי בארץ

סיום הרמב"ם: מה בין 'שולחן ערוך' לבין 'משנה תורה'

ערב סיום לימוד הרמב"ם והתחלת המחזור החדש, שיחול השנה ביום שבעה עשר בתמוז הקרוב, ייהפך לששון ולשמחה, לפנינו מאמר מכוון ומיוחד של 'החוזר' הגה"ח הרב יואל כהן שליט"א אודות תקנת הרבי ללימוד הרמב"ם היומי – על בסיס הפסוק שהציב הרמב"ם בפתח 'היד החזקה': "אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיך" • ביאור מאלף ויסודי אודות פשר הכינוי הניתן ללימוד ההלכה "כתרה של תורה" ומענה לשאלה: האם ניתן ללמוד בספר הרמב"ם מבלי לעיין תחילה בסוגיא בגמרא?

לא להתבייש

מעלה ייחודית זו נרמזת בפסוק שהביא הרמב"ם כהקדמה לחיבורו הגדול – "אז לא אבוש בהביטי אל כל מצותיך". פסוק זה מבטא את מעלתו המיוחדת של ספר זה. דווקא על-ידי ההבטה "אל כל מצותיך", לימוד כל ההלכות של כל מצוות התורה, גם אלה שאינן נהוגות בימינו – אז "לא אבוש".

כאשר חסר בלימוד ההלכות הנצרכות למעשה, האדם עלול להיכשל בנזק – הוא יכול לעבור בקלות איסור ח'ו; אולם כאשר חסר בלימוד כל ההלכות, גם אלה שאינן נדרשות לאדם הלכה למעשה, הוא אינו עלול לבוא לידי נזק אלא לידי בושה. יהודי מעצם היותו יהודי נדרש ללמוד את כל תורתו של הקב"ה, ואם דבר זה אינו מתאפשר, לכל הפחות עליו לדעת את רצונו של הקב"ה המתגלה בהלכות התורה. הוא צריך להכיר את המסקנה של התורה כולה, את ה"כתר" שלה. ואם חסר אצלו ב"הבטה" אל הרצון האלוקי בשלמות – הוא במצב של "אבוש".

ובמובן מסויים הבושת חמורה יותר מנזק: אדם שניזוק, אמנם הנזק ממשי וכואב, אבל סוף-סוף הנזק קשור לגוף או לממון; מה-שאיך-כן בושת הוא דבר הנוגע לכללות מהות נפש האדם – אדם בוי מאבד את כל תוכנו.

אם חסר לו בידיעת כל ההלכות, על-אף היותו יודע את ההלכות הנצרכות, עדיין יש לו להתבושש. הוא צריך לדעת שחסר לו בעיקר עניינו. הוא עדיין אינו מעיד כראוי על מציאותו של הקב"ה, כיוון שאין לו ידיעה ו"תפיסה" שלמה ברצונו

וכך גם בנידון רידן: יהודי שאינו יודע, או לא למד אף פעם, את כל הלכות התורה – זו בושה עבורו. עניינו של יהודי הוא, כדברי הכתוב "אתם עדי" – להעיד על מציאותו של הקב"ה. עניין זה נעשה בשלמות כאשר יהודי יודע את כל הלכות ודיני התורה. על-ידי שרצונו של הקב"ה, הרצון של כל תרי"ג מצוות התורה – "כתרה של תורה" – נמצא בידיעתו של האדם, הוא מעיד בשלמות על

ספר משנה תורה לרמב"ם מתייחד בכך שהוא הספר היחיד הכולל את כל הלכות התורה.

בלימוד חלק ההלכה שבתורה בכלל, ישנן שתי מעלות מיוחדות ביחס ללימוד שאר חלקי התורה:

א. לימוד ההלכות הוא המביא לידי מעשה, וללא ידיעת ההלכות האדם עלול להיכשל באיסור או בביטול מצוות עשה. כאשר אדם אינו לומד את הלכות שבת כראוי, ייתכן מאוד שייכשל באיסורי תורה בלא לדעת כלל שיש איסור בדבר. וכך גם בנוגע לקיום שאר מצוות התורה – ללא ידיעת ההלכות ייתכן שיחסר בעצם קיומה של המצווה.

ב. מלבד זאת שלימוד ההלכות הוא הלימוד הנצרך ביותר בכדי לדעת את המעשה אשר יעשון – והרי "המעשה הוא העיקר" (ראה אבות א,יז), ישנה מעלה בעצם חלק זה של התורה ביחס לחלקים האחרים שלה.

במסכת מגילה (כח,ב) מכוננת ההלכות בתואר "כתרה של תורה". אדמו"ר הזקן מבאר בתניא (אגרת הקודש כט) שכשם שה"כתר" סובב ומקיף את ראשו של האדם, כך גם בתורה: ישנו הראש והמוח של התורה – השקלא וטריא בהבנת חכמתה, וישנו ה"כתר" שלה – המסקנה ההלכתית העולה ממנה, שהוא הרצון האלוקי כיצד לנהוג.

ורצון זה המתגלה בהלכות התורה נעלה יותר מהראש והמוח שבה, בדוגמת ה"כתר" הסובב ומקיף את המוח שבראש.

הנפקא-מינה בין שתי המעלות היא, שבכדי לדעת את המעשה אשר יעשון, מספיק שהיהודי ילמד את ההלכות הנצרכות בזמן הזה וידע כיצד עליו לנהל את אורח חייו; אולם מצד היות ההלכות "כתרה של תורה", יש מעלה בלימוד כל הלכות התורה, גם אלו שאינן נוהגות היום, להיותן התגלות הרצון האלוקי.

וזהו ההבדל בין השולחן-ערוך לספר משנה-תורה לרמב"ם: מטרת השולחן-ערוך היא להגיש לפני האדם את כל ההלכות הנצרכות באופן של "שולחן-ערוך", וכך הוא ידע את המעשה אשר עליו לעשות. לכן ההלכות שאינן נוהגות בזמן הזה לא נכללו בו; מה-שאיך-כן מטרת ספרו של הרמב"ם היא לקבץ את כל הלכות התורה, כדי שהאדם יוכל להשיג ולתפוס את הרצון האלוקי שבכל הלכות התורה.

הקב"ה. אולם אם חסר לו בידיעת כל ההלכות, על-אף היותו יודע את ההלכות הנצרכות, עדיין יש לו להתבושש. הוא צריך לדעת שחסר לו בעיקר עניינו. הוא עדיין אינו מעיד כראוי על מציאותו של הקב"ה, כיוון שאין לו ידיעה ו"תפיסה" שלמה ברצונו.

"אנכי" ו"לא יהיה" כאחד

במעמד הר-סיני בני-ישראל שמעו את שני הדיברות הראשונים "אנכי" ו"לא יהיה" בדיבור אחד (ראה מכילתא לשמות כ, א). מה תוכנו ומשמעותו של עניין זה?

במצוות התורה, המתייחסות לפעולות האדם, ישנה התחלקות. מצוות שבת תוכנה הוא לשמור ולקדש את יום השביעי, ותוכנה של מצוות תפילין הוא שהאדם ישעבד את מוחו וליבו לקב"ה. ובכללות יותר, ישנה החלוקה הכללית בין מצוות עשה למצוות לא תעשה.

לעומת זאת, בדרגת התורה שלמעלה מיחס לבריאה ולאדם – כל דיני התורה הם נקודה אחת. בדרגה זו, שכל תוכן ההלכות הוא רק שכן עלה בחכמתו יתברך שאם יהיה כך וכך יהיה הדין כך – החלוקה בין ההלכות אינה מורגשת. התוכן העיקרי של כולן הוא שכן עלה בחכמתו וברצונו.

וזה ההדגשה בכך שבמתן-תורה "אנכי ו"לא יהיה" נאמרו בדיבור אחד (ראה תניא פרק כ): במתן-תורה הקב"ה נתן לנו את התורה כפי שהיא למעלה לגמרי משייכות לעולם, ובדרגה זו "אנכי" – שהוא השורש לכל מצוות עשה, ו"לא יהיה" – שהוא השורש לכל מצוות לא תעשה, הם עניין אחד.

על-פי זה נמצא, שידיעת כל ההלכות התורה לא רק שהיא מונעת מהאדם "בושה", אלא הרבה יותר מכך: על-ידי כך דווקא היהודי משיג ו"תופס" בשלמות את הרצון האלוקי המתגלה בהלכות. כיוון שהתורה כפי שהיא אצל הקב"ה היא כולה עניין אחד, אם-כן כאשר חסר בידיעת הלכה אחת חסר בתפיסת ההלכות כולן.

במילים אחרות: כיוון שההלכות הן חכמתו ורצונו של הקב"ה, והקב"ה וחכמתו ורצונו אחד (ראה תניא, שער היחוד והאמונה פרק ח), אם כן כשם שהוא יתברך אחד כך גם חכמתו ורצונו אחד. לכן "כתר" של התורה נתפס בנפש האדם בשלמות דווקא כאשר הוא לומד ויודע את הרצון האלוקי המתגלה בכל ההלכות התורה.

וזה המעלה המיוחדת בלימוד ספר משנה תורה לרמב"ם: על-ידי לימוד ספר זה הכולל את כל ההלכות כולן, "תופס" היהודי את אותה נקודה שהיא המהות הפנימית של כל המצוות כולן – הרצון האלוקי שלמעלה מהתחלקות.

ייעודו של ספר "משנה תורה"

יש הסבורים שלימוד שלושה פרקי רמב"ם ליום, או אפילו פרק אחד ליום (לפי המסלול הארוך יותר) זהו סדר לימוד מהיר מדי עבור ספר כמו משנה תורה לרמב"ם. לדבריהם, הרמב"ם הוא ספר עיוני ועמוק מאוד, ולצורך לימודו יש לעיין ולהבין בכל סוגיית הגמרא ומפרשיה ורק על-ידי כך ניתן "ללמוד רמב"ם". מה-שאין-כן לימוד דברי הרמב"ם בפשטות (מבלי ללמוד את סוגיות הש"ס אפילו למגרט) זהו זלזול בחיבור גאוני זה.

אבל האמת היא להיפך. אמנם בדברי הרמב"ם טמון עומק מופלא בהבנת סוגיות הש"ס, אולם הרמב"ם עצמו לא הגדיר את ייעודו של ספר משנה תורה כמפרש לש"ס. הרמב"ם כתב בהקדמה לספרו הגדול באופן ברור מאוד מהי מטרת החיבור: "וראיתי לחבר דברים המתבררים... בענין האסור והמותר, הטמא והטהור... כולם בלשון ברורה ודרך קצרה, עד שתהא תורה שבעל פה כולה סדורה כפי הכל בלא קושיא ופירוק... כללו של דבר כדי שלא יהא אדם צריך לחיבור אחר בעולם בדין מדיני ישראל אלא יהא חבור זה מקבץ לתורה שבעל פה כולה, עם התקנות והמנהגות והגזרות שנעשו מימות משה רבנו ועד חבור הגמרא... לפיכך קראתי שם חבור זה משנה תורה. לפי שאדם קורא בתורה שבכתב תחילה ואחר כך קורא בזה ויודע ממנו תורה שבעל פה כולה, ואינו צריך לקרות ספר אחר ביניהם".

הוא אומר: מטרתו של ספר זה היא – לדעת את כל ההלכות התורה, לא את עומק פירושה הגמרא. לכן ספר זה נקרא משנה תורה: דבר ראשון יהודי צריך ללמוד את התורה שבכתב, ואחר-כך כדבר שני – "משנה" – עליו לדעת את ההלכות התורה, "כתרה של תורה". לשם כך חובר ספר היד ועל-ידי לימודו ידע היהודי "דין מדיני ישראל", ואינו צריך לקרות ספר אחר ביניהם".

אחדות ישראל בלימוד הרמב"ם

כאשר הרבי זי"ע עורר בקיץ תשד"מ אודות לימוד הרמב"ם היומי, הוא הזכיר מלבד העניין הנ"ל דבר חשוב נוסף. חז"ל אומרים שחורבן בית-המקדש אירע בגלל שנאת חינם. על-פי זה מובן, שביטול החורבן וביאת הגאולה תלויים באחדות ישראל. ביטול הסיבה לחורבן יבטל את המסובב.

לכן אחד הדברים הנחוצים ביותר בתקופתנו הוא – תוספת באחדות ואהבת ישראל. ואחד הדברים המסוגלים ביותר להגברת האחדות בעם ישראל הוא – לימוד תורה משותף. הסיבה הפנימית לכך שיהודים אכן מאוחדים יחד כגוף אחד גדול, היא מפני היות נשמתם חלק אלוקה ממעל, כל נשמות ישראל מושרשות בה' אחד. מצד שורש זה, כל בני-ישראל מאוחדים כדבר אחד ממש. לכן הדבר שיכול לאחד יהודים יותר מכל הוא התאחדותם יחד

על-ידי ידיעת כל ההלכות התורה דווקא היהודי משיג ו"תופס" בשלמות את הרצון האלוקי המתגלה בהלכות. כיוון שהתורה כפי שהיא אצל הקב"ה היא כולה עניין אחד, אם-כן כאשר חסר בידיעת הלכה אחת חסר בתפיסת ההלכות כולן

בלימוד תורה משותף. הנשמה הקדושה שבכל יהודי, שהיא חלק אלוקה ממעל, מתאחדת בשורשה הראשון בה' אחד על-ידי התורה, כמאמר הזוהר: "ישראל מתקשרין באורייתא ואורייתא בקוב"ה" (זוהר חלק ג, עג, א). וככל שמתגלה יותר ההתאחדות של יהודים עם הקב"ה על-ידי התורה כך גם האחדות ביניהם גדלה יותר.

וכאשר ההתאחדות יחד נעשית על-ידי לימוד כל ההלכות התורה, ה"כתר" שבתורה, ההתאחדות נעלית הרבה יותר. בכל שאר חלקי התורה יש עניין של התחלקות במובן מסויים: יש שקלא וטריא וחילוקי דעות – בית שמאי מחמירים ובית הלל מקילים; מה-שאין-כן בחלק ההלכה שבתורה אין התחלקות. ההלכה היא המסקנה הברורה שעולה מתוך כל המחלקות והסברות השונות.

אם-כן בלימוד הרמב"ם יחד על-ידי כלל הציבור ישנן שתי מעלות עיקריות: א) לימוד זה מהווה שלמות במצוות לימוד התורה. על-ידי כך היהודי תופס ב"כתרה של תורה" (ב) לימוד משותף זה, בו מתאחדים יחד ציבור גדול מבני-ישראל, מעורר ומחזק את האחדות של ישראל מעיקרו ושורשו.

את סדר הלימוד חילק הרבי לשלושה מסלולים: א) לימוד שלושה פרקים ליום. לפי סדר זה, אחת לשנה מסיימים את ספר היד כולו. בדוגמת "המנהג הפשוט בכל ישראל שמשלימין את התורה (שבכתב) בשנה אחת" (רמב"ם הלכות תפילה פ"ג). ב) לאלו שקשה להם ללמוד שלושה פרקים ביום, ישנו המסלול השני שהוא פרק אחד ליום. לפי סדר זה, אחת לשלוש שנים מסיימים מחזור של לימוד הספר כולו. בדוגמת המנהג להשלים את התורה אחת לשלוש שנים (רמב"ם שם). ג) ולאלו שגם מסלול זה קשה עליהם, ישנו מסלול נוסף שהוא לימוד ספר המצוות לרמב"ם, שגם בו ישנה מעין מעלת לימוד כל מצוות התורה (אלא שפרטי ההלכות לא הוזכרו שם).

ועל-ידי שבני-ישראל יתקבצו יחד בלימוד משותף ב"כתרה של תורה", יקויים במהרה קיבוץ הגלויות בגאולה השלמה על-ידי משיח צדקנו.

(על-פי לקוטי-שיחות חלק כז עמ' 258. וראה ספר השיחות תנש"א חלק א עמ' 113. הדרנים על הש"ס ורמב"ם עמ' סא הערה 62. ספר השיחות תשמ"ח חלק א עמ' 213 שולי הגליון להערה 80)

עדיק רואה לארץ

סקירה מקיפה על ביקורו הנדיר של כ"ק אדמו"ר הרי"צ זצוק"ל בארץ ישראל בשנת תרפ"ט, בחלוף שנתיים בלבד משחרורו הניסי מהכלא הסובייטי בי"ב תמוז תרפ"ז • הביקור כולו עמד בצל אותה פדות שבשבת הקרובה ימלאו לה צ"א שנים: כחלק מהשחרור עזב הרבי את אדמת ברית המועצות לצמיתות וכתוצאה מכך נבצר ממנו לפקוד את קברי אבותיו • הרבי ביקש אפוא לחונן את עפרה של ארץ הקודש ולעלות על קברי אבות • רגעים של התרגשות והתרוממות רוח שנחרתו בבני היישוב היהודי בארץ לשנים ארוכות • ביקור מרטיט בחברון עיר האבות, ימים ספורים לפני הטבח הנורא במאורעות תרפ"ט • מקום שהתפללו אבותיי

הרב לוי יצחק הולצמן

עננים אפלים הקדירו את שמי יהדות מזרח אירופה לפני מאה שנה, עת עלו לשלטון הצוררים הקומוניסטים שהחלו לרדוף עד חורמה את שומרי התורה והמצוות ובייחוד את החסידים. יהודים רבים נאסרו בידי מחלקת היבסקציה, הוגלו למרחקים או נהרגו במיתה משונה. מול אלה ניצבו בגאון כ"ק אדמו"ר הרי"צ זצוק"ל וחסידיו שפרסו ברחבי ברית המועצות רשת מוסדות לימוד תורה מחתרתיים, בתי כנסת, מקוואות ושוחטים.

בחצות ליל, בט"ו בסיון תרפ"ז, נעקר הרבי הרי"צ מביתו בלנינגרד (כיום ס. פטרבורג) והושלך לבית הכלא האימנטי שפולרקי, בו שוכנו אסירי המשטרה החשאית וממנו לעולם לא יצאו. קרוב לשלושה שבועות של סבל וייסורים בגוף ונפש עברו על הרבי בכלא זה, ומוראותיו נחרתו בקרבו לנצח. מאסרו של הרבי חולל סערה גדולה בכל העולם היהודי. מאמציהם של שתדלנים מכל רחבי תבל הוכתרו בהצלחה כאשר גזר דין המוות שהוטל רח"ל על הרבי בוטל. ולאחר עשרה ימים בהם שהה בגלות בעיר קוסטרומה – שוחרר לחלוטין בי"ב תמוז.

שחרורו של הרבי נחגג בכל תפוצות ישראל, וכפי שציין הרבי עצמו, כעבור שנה, במכתבו לקראת י"ב בתמוז תרפ"ח, היה זה אירוע בעל השלכות ציבוריות נרחבות: "לא אותי בלבד גאל הקדוש ברוך הוא בי"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הקדושה, שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה". חודשים ספורים לאחר גאולתו נצטוו הרבי ובני ביתו לעזוב את ברית המועצות לבלי שוב, והרבי קבע את מושבו באופן זמני בריגה בירת לטביה.

כשנתיים לאחר שחרורו הניסי יצא הרבי למסע יחיד במינו אל המקום אליו חפצו להגיע אבותיו הקדושים לדורותיהם ולא עלתה בידם. מסע לארץ הקודש. שבועיים ימים בלבד אך הביקור אך הוא היה עמוס במחזות של הוד וקדושה והותיר חותם עז על יושבי הארץ למשך שנים רבות.

דמעות חמות של שמחה קדושה

"רגיל הייתי בהיותי בארץ מולדתי לבקר מזמן לזמן בהיכלי קודש ציוני אבות קדושים, הוד כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע, לשאת רינה ותפלה בהתעוררות רחמים רבים בעדנו ובעד כל תלמידינו ואנשי שלומנו, בתוך כלל אחינו בני ישראל שיחיו. בזמן הזה הנני מושלל היכולת לנסוע לארץ מולדתי, והחלטתי בעזרתו יתברך לעשות מסעי לארץ הקודש תבנה ותכונן לבקר במקומות הקדושים".

במילים הללו תיאר הרבי את תכנית הנסיעה שלו במכתבו לרבני ומנהיגי היהדות בארץ, ובהם רבה הראשי של ירושלים רבי יוסף חיים זוננפלד והרב הראשי לישראל רבי אברהם יצחק הכהן קוק, שסייעו בידו בהשגת הרישיונות והיתרי הכניסה הנדרשים לביקור.

הידיעה על ביקורו הצפוי של הרבי עוררה התרגשות רבה בקרב בני היישוב היהודי בארץ. יהודים מכל החוגים השתוקקו לראות את פניו של הצדיק שמסירת נפשו למען קיום היהדות ברוסיה הייתה לשם דבר. על כולם עלתה ציפייתם של החסידים והחרדים לדבר ה' ליהנות מזיוו של הרבי, להתבשמ מזיו תורתו ולזכות לברכת קדשו.

רחובות ירושלים מלאו במודעות המזמינות את הציבור לבוא ולקבל את פני גדול הדור שיגיע לעיר הקודש בבוקר יום ב' במנחם אב תרפ"ט. על המודעות היו חתומים היושבים ראשונה בראש כל חוגי הקשת של היהדות בארץ, מהעדה החרדית ועד הרבנות הראשית לארץ ישראל, מוסדות חב"ד וארגונים שונים.

הידיעה המרעישה הופיעה גם בכותרות העיתונים. כך, למשל, נכתב בעיתון 'דאר היום' בעריכת זאב ז'בוטינסקי, עיתון שהיה רחוק מלהיות שופרם של שומרי תורה ומצוות, ואף הוא יצא מגדרו וכתב: "הרבי מלובכין' הנהו הלב של שני המיליונים היהודים אשר ברוסיה

הרבי בדרכו ברכבת ממצרים לארץ ישראל: "פתאום נפתחה דלת הקרון של הרבי, ואיש אחד התפרץ לקרון ובידו סל גדול של פירות יפים ומשובחים, מינים ממינים שונים, והוא בוכה בדמעות שליש מרוב התרגשות.

"כששבה רוחו אליו סיפר לרבי: סבי התגורר ברוסיה והיה מחסידי סבכס אדמו"ר מהר"ש, וכשהייתי ילד קטן לקח אותי עמו לליובאוויטש כדי שהרבי יברכני. זקני הביא מתנה של פירות יפים לרבי, בתור 'ביכורים'. כבודו - אמר האיש הנרגש לרבי הריי"צ - היה אז גם כן ילד קטן והסתובב באותה שעה בחדרו של הרבי מהר"ש, והרבי מהר"ש אמר לסבי: יהי רצון שנכרך זה - והצביע עלי - ביא ביכורים לנכדי זה.

"שנים רבות עברו מאז - הוסיף האיש לספר - ואני נתגלגלתי לרגל מסחרי לדור בקביעות בארץ מצרים. נזכרתי באותה ברכה של הרבי מהר"ש ואמרתי: הרי השעה! בוריות לקחתי את סל הפירות והבאתי לרבי, וברוך השם זכיתי שברכת הרבי מהר"ש נתקיימה בי!"

אצל שריד בית מקדשנו

"בשעה תשע וחצי ראינו את ירושלים, קרענו את בגדינו וביכרנו ברכת דיין אמת", כתב הרבי בקצרה ביומנו מיום חמישי ב' במנחם-אב. הסופר היידי שמחה פטרושקא ליווה את הרבי בביקורו והעלה את רשמיו על הכתב בעיתון 'דער טאג'. הוא סיפר על הדיון ההלכתי שהתפתח בין הרבי לרבנים שליווהו ברכבת לירושלים בשאלה באיזה שלב בדרך יש לערוך 'קריעה'. "התפתח פלפול שלם", כתב פטרושקא, "שמעתי רק מילים כמו 'יורה דעה', 'ש"ך', 'גמרא ברכות', 'חומה', 'צופים' - והכוונה אינה לתנועת הנוער של הצופים..."

בצהרי היום הלך הרבי בלוויית קהל גדול להתפלל מנחה על יד הכותל המערבי. למרות הצפיפות והדוחק הרב שררה דומיה וחרדת קודש במשך התפילה, ומתוכה בקע קול בכיה חרישית היוצאת מעמקי ליבו של הרבי.

"אחרי התפילה אמר מזמורי תהילים בניגונה ערבה ובדבקות נפלאה", תיאר ביומנו הרב שמעון גליצנשטיין, מזכיר ישיבת 'תורת אמת' החב"דית בירושלים, "הנאספים עמדו מרותקים למקומותיהם בכדי לא לאבד שום תנועה מהדבקות הזו. כשסיים הרבי את תפילתו, הפנה את ראשו לעומדים לידו בשאלה האם המנהג לנשק את אבני הקודש, ובקבלו תשובה חיובית, הביט הרבי בעיניו המלאות דמעות ותוגה לאין-קץ על מרחבי הכותל המערבי, הרכין את ראשו ונשמע קול נשיקת הקודש על שריד בית מקדשנו".

בשוכו מהכותל פנה הרבי לבקר את רבה של ירושלים, הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד. הגאון הישישי יצא לקראתו עם רבים מאנשי היישוב הישן, קיבלו בכבוד גדול, ואמר בפני הרבי דברי תורה על שמו הקודש 'יוסף', שיוסף פרנס את העולם כולו עם התבואה שהייתה לו. הרב זוננפלד ביקש מהרבי לברך את נכדיו והעיר שמילות התפילה "(ומביא גואל) לבני בניהם" בגימטריה 'צדקה' - כלומר שבכוח הצדקה להביא גאולה וישועה אף לנכדים.

למחרת ביקר הרבי במעונו של הגאון רבי אברהם יצחק הכהן

הסובייטית. כשאסרוהו, הלך לקראת מאסרו בשמחה ובששון בתור 'קרבן עולה' על מזבח אהבת ישראל. מן הראוי שתושבי ירושלים העברים יצאו עד הרכבת לכל הפחות, לקבל כראוי באלפיהם את הרב הקדוש הזה".

מעמדי קבלת הפנים והכבוד הפומבי שנחל הרבי בהגיעו לארץ גרמו לו תחושה בלתי נוחה. עם זאת, הרגשות הלבביים של יהודי הארץ השפיעו עליו באופן מיוחד, כפי שתיאר זאת לימים הרבי בעצמו במכתב לבתו מרת שיינא הי"ד (להלן בתרגום חופשי): "לתחנת הרכבת בלוד, בדרך לירושלים עיר הקודש, הגיעו בלי עין הרע מאות יהודים מירושלים וחברון, צפת ויפו, חלקם זקנים שהיו אצל אבותיי הקדושים נ"ע. אמרו 'שלום עליכם' בהתרגשות, ואיחוליהם היו מוצפים דמעות חמות של שמחה קדושה.

"רואה אני כיצד כל אחד מהם מחפש בי את זכרונות הקודש מימים עברו. רוצים הם לראות בי את הצמח צדק הקדוש, את הסבא והדודים ואת האבא ... שמחת הרגע מתערבת בזיכרונות הישנים. הרגע הזה השפיע עלי ורומם אותי לעולם אחר"

"רואה אני כיצד כל אחד מהם מחפש בי את זכרונות הקודש מימים עברו. רוצים הם לראות בי את הצמח צדק הקדוש, את הסבא (אדמו"ר מהר"ש) והדודים (אדמו"ר קאפוסט, ניעזין ואוורוטש) ואת האבא (אדמו"ר הרש"ב). עיניהם בורקות ועל מצחם אגלי זיעה, שמחים ונרעשים. ניכר שבקרבם מתחולל מאבק פנימי, שמחת הרגע מתערבת בזיכרונות הישנים. הרגע הזה השפיע עלי ורומם אותי לעולם אחר".

דמות דיוקנו של זקנו

רוח אבותיו הקדושים של הרבי אפפה את מסעו והשפיעה רבות על החסידים שהסתופפו בצל רבותינו בטרם עלו לארץ וכעת נקרתה לפנינו ההזדמנות לפגוש את ממשך דרכם. הסעיר במיוחד את רוח החסידים הדמיון המוחשי במראה פניו של הרבי לפניו של סבו אדמו"ר המהר"ש.

חתנו הגדול, כ"ק אדמו"ר זי"ע, היה נשנק מבכי בכל עת שהיה מספר את הסיפור הבא: "כשהרבי קיבל אנשים ליחידות בארץ הקודש, נכנס אליו אחד מחסידי אדמו"ר מהר"ש, ומיד כשראה את פני הרבי התעלף מתוך התרגשות רבה. כששאלו אותו לסיבת התעלפותו, השיב: ראיתי בפניו של הרבי את דמות דיוקנו של סבו אדמו"ר מהר"ש".

הגאון רבי שלמה יוסף זיין תיאר בהקשר זה מקרה שאירע בעוד

כל הנוכחים וגעו בכביה גדולה. הרבי קרא את הפדיונות שהביא עמו, השתטח על קברי האר"י, הרמ"ק, רבי שלמה אלקבץ והבית יוסף. ולאחר מכן ירד לבדו למערת רבי משה אלשיך ושהה שם משך זמן".

למחרת לפנות בוקר, נסע הרבי לקבר הרשב"י במירון. "כשבא למירון כבר האיר המזרח והשמש התחילה לעלות. אדמו"ר שליט"א סגר את עצמו במערת הרשב"י, הדליק נרות אחדים והשתטח על הציון, התפרץ בכביות מרות שהחרידו את השומעים, ולאחר מכן קרא שוב את הפדיונות".

לימים תיאר הרבי עצמו את הרושם שהותיר עליו הביקור בגליל: "כשביקרתי בארצנו הקדושה, שמעתי יהודים משוחחים ביניהם בסגנון כזה: הייתי אצל רשב"י והנני הולך אצל רבי אלעזר, או: הייתי אצל רבי חייא ואני הולך אצל רבי עקיבא. אם אומרים זאת בתמימות - הרי זהו עניין ההשתטחות!".

תושבי טבריה וצפת ושאר הקהילות בגליל קיבלו את הרבי בחיבה ובהתלהבות רבה, והרבי מסר סכום כסף כדי לקנות משקה ואמרו 'לחיים'. לימים סיפר הרבי עוד על ביקורו במירון: "כשזכיתי להיות אצל הרשב"י ואצל בעלי האידרא קדישא, שמעתי יהודים אומרים: מירון הוא 'אוהל' שמח. הבאים למירון מתחזקים בעצמם. עוד שמעתי שם: רשב"י הוא 'רבי' שמח. כל מה שיהודים מחסירים בקיום התורה והמצוות, לוקח הוא על שכמו".

כניסה היסטורית למערת המכפלה

עיר גדולה לאלוקים הייתה חברון בימים ההם, היישוב היהודי מנה למעלה מאלף יהודים, ובהם 120 תלמידי ישיבת סלבודקה המעטירה שקבעה את משכנה בחברון.

היישוב החב"די בחברון הינו עתיק יומין, מאז רכש אדמו"ר האמצעי בשנת תקפ"ב את בית הכנסת 'אברהם אבינו' עבור עליית חסידי חב"ד לחברון. בראש קבוצת העולים עמדה משפחת סלונים: הרבנית מנוחה רחל בתו של האדמו"ר האמצעי, בעלה רבי יעקב וצאצאיהם. בזמן ביקורו של הרבי הריי"צ כיהן הרב יעקב יוסף סלונים כרב הקהילה האשכנזית בחברון, ובנו ר' אליעזר דן היה חבר עיריית חברון ועסק בהסדרת ביקורו של הרבי בעיר.

כל הקהילה, ובהם תלמידי הישיבה, קיבלו את פני הרבי וליוו אותו בשיירה ארוכה אל מערת המכפלה. החסידים שנכחו באותו מעמד מתארים את תפילת המנחה שהתפלל הרבי במשך שעותיים תמימות בעמדו על 'המדרגה השביעית' בקיר החיצוני של המערה, המקום הקרוב ביותר למערה אליו הורשו היהודים לגשת. הרבי התפלל את 'ברכת אבות', הברכה הראשונה בשמונה-עשרה, באריכות גדולה ובנעימה של הימים הנוראים.

בשעות הערב התרחש הרגע ההיסטורי בו ביקר הרבי בתוך מערת המכפלה, כאשר באופן נדיר ניתנה לו ולמלוויו

קוק. בקבלת הפנים השתתפו תלמידיו הרבים ובני משפחתו של הרב הראשי. הרב קוק חשב לכבוד הרבי כיפה מיוחדת שהייתה מיוחסת לאדמו"ר הצמח צדק ונשמרה בידי משפחתו ותיאר בפני הרבי את זיקתו לחב"ד.

לאחר שדיברו בדברי תורה, ביקש הרבי מכל הנוכחים לצאת מן החדר ושוחח עם הרב קוק ביחידות על הדרכים בהן ניתן לסייע ליהודי רוסיה המצויים בצרה. הרבי והרב קוק חזרו ונועדו פעמיים נוספות במהלך הביקור בארץ, ובפגישות אלו שוחחו בעיקר בענייני השקפת עולמם השונה. "הייתה זו פגישה ידידותית מאוד, פגישה נעלית ומרתקת שנפגשו בה שני עולמות של מחשבה", כפי שסיכם רבי משה לייב שפירא, ראש ישיבת תורת אמת.

באותם ימים פגש הרבי רבים מגדולי ארץ ישראל ורבניה, ובהם את הראשון לציון, הגאון המקובל רבי יעקב מאיר. פגישתם הראשונה הייתה חפוזה בערב שבת, וכיום ראשון הגיע הראשון לציון לבקר את הרבי והתנצל על כך שלא ביקר ביום שיש את הברכה "שחלק מחכמתו ליראיו". בין הדברים ביאר את ההבדל בין נוסח הברכה 'שנתן מחכמתו' הנאמר על חכם גדול מחכמי אומות העולם לבין נוסח הברכה 'שחלק מחכמתו' הנאמר על חכמי ישראל, כי הצדיק הוא 'חלק אלוהה ממעל' ואינו נפרד כביכול ממנו יתברך.

מירון הוא 'אוהל' שמח

במהלך ביקורו נסע הרבי להשתטח על קברי הצדיקים בגליל, בהם נשא תפילה בדמעות שלישי על יהודי מזרח אירופה הנתונים בצרה ובשביה. בקברו של רבי יצחק נפחא מצאו החסידים לאחר מכן פתקה בכתב יד קדשו: "כל התלמידים הלומדים ברוסיה. כלל ישראל מרגיש מחסור בגשמיות וברוחניות".

את ביקור הרבי בבית העלמין העתיק בצפת תיאר הרב גליצנשטיין ביומנו: "אדמו"ר שליט"א ניגש לקברו של האר"י ואמר איזו תפילה מתוך הסידור, נשא עיניו למרום ונותר לעמוד דומם בדבקות כלי כל תנועה. נשמעה רק בכיה חרישית שעוררה את

"כשבא למירון כבר האיר המזרח והשמש התחילה לעלות. הרבי סגר את עצמו במערת הרשב"י, הדליק נרות אחדים והשתטח על הציון, התפרץ בכביות מרות שהחרידו את השומעים, ולאחר מכן קרא שוב את הפדיונות"

ציון הרשב"י במירון בימי קדם (צילום: נע"מ)

כל האיברים ומרגישים רק את כאב הראש. אולם כשיצא מרוסיה ראה לצערו כי עדיין קיימות מפלגות בישראל, אז נזכר במפלגה שלו 'חיזוק התורה והמצווה'...

כשד"ר וולך ביקש 'תיקון'

בתקופת ביקורו של הרבי בארץ ישראל הייתה הסלמה במתיחות שבין היהודים לערבים, בין היתר בעקבות כעסם של הערבים על התפילות שמקיימים היהודים בכותל המערבי. ביום שישי י"ז במנחם אב תרפ"ט, ביום בו עזב הרבי את הארץ בדרכו ברכבת לאלכסנדריה שבמצרים, עלו אלפי ערבים להר הבית בירושלים ולאחר שרוחם שולחבה בידי הדרשנים במסגד, הסתערו הפורעים על השכונות היהודיות בקרבת העיר העתיקה וטבחו ביהודי ירושלים. למחרת, ביום השבת, התפשטו הפרעות לחברון, בה נהרגו באכזריות 67 יהודים ורבים עברו התעללות נוראה.

הבשורות המחרידות הגיעו לסיפון האונייה עליה שהה הרבי בדרכו ממצרים לאירופה. "בהגיעני הבשורה המעציבה מהפרעות שנעשו בארץ הקודש, חליתי במחלת כליות מרוב צער ועגמת נפש, ותודה לא-ל אשר היקך באנשים החכם הנודע והירא אלוקים באמת הד"ר וואלאך ש' היה עמי ויעש לי רפואות להקל מכאובי", כתב הרבי לרב קוק מאוחר יותר.

אכן, יחד עם הרבי שהה בספינה הד"ר משה וולך הנודע, שהקים את בית הרפואה 'שערי צדק' בירושלים, ועמד לעזרת הרבי בהענקת סיוע רפואי ברגע שהתעורר הצורך. לימים סיפר הרבי לחתנו, כ"ק אדמו"ר ז"ע, שלאחר שחזר לאיתנו נכנס אליו הד"ר וולך וביקש 'תיקון'. לשאלת הרבי על מה ולמה, השיב הרופא: הרי הדבר ברור שהרבי

בהיותו מנהיג ישראל שרבים צריכים לו חייב להיות בריא. ולפיכך ברור שהרבי לא היה נעשה חולה אילולא הייתי יחד עמו בספינה, במצב בו לא הייתה אפשרות שהרבי ירפא בדרך הטבע... ועל כך ברצוני לבקש תיקון.

את מסעו לארץ סיכם הרבי במילים קצרות ונוקבות במכתב לבתו הרבנית חיה מושקא, מחברתו הטהורה של הרבי זי"ע, שנחשף בשנים האחרונות (בתרגום מיידיש): האמת היא כזו. הנסיעה לארץ ישראל הייתה בעלת שלושה צדדים: קדושה, חכמה וציבורית. כל צד בפני עצמו היה כרוך במחיר של הרבה כוח ומאמץ, קל וחומר כאשר שלושת הדברים ביחד, הרי זה יותר משלוש פעמים ככה.

"לא חסרה לי עגמת נפש. התייגעתי הרבה מאוד, בכיתי ברצינות על נפילתה של ליובאוויטש שלנו, נשקתי את אבני הכותל המערבי בעונג מר ומתוק, הזכרתי את כל אחד ממשפחתנו יחי ברחמים ותחנונים. התחננתי לפני ה' במקומות הקדושים על כל אחד בפרט ועל כולם ביחד.

"בלילות לא ישנתי יותר משעתיים. חסתי על כל רגע עד כמה שיכולתי. הייתי מסוגר. נמאס עלי מתן הכבוד של אנשים וזמזום הדבורים הרועש שלהם שהיו לי למדקרות. הסתכלתי על עצמי ביושר והדבר גרם לי חשק טוב לתהלים עם דמעות. הייתי בחלק אחר לגמרי של העולם. היו אלה רגעים טהורים, וזה עלה לגופי במחיר גבוה יותר מכפי שיכול היה להכיל". ■

מקורות: אגרות קודש כ"ק אדמו"ר הרי"צ זצוק"ל חלק ט"ו, 'מסע הרבי לארץ הקודש' מאת דוד זאב רוטנברג

הרשות להיכנס מידי המוסלמים ששלטו במקום, בהשתדלותו של ר' אליעזר דן סלונים שהיה חבר עירייה ומנהל הבנק המקומי. ר' אליעזר דן הי"ד, שנרצח בידי ערביי חברון ימים ספורים אחר כך בפרעות תרפ"ט, היה בעל השפעה רבה על חיי היהודים בעיר ועל מרקם היחסים עם הערבים, ולכבודו הצטרפה לביקור הרבי במערת המכפלה משלחת של נכבדי התושבים הערביים שהדריכה את המבקרים בדרך פנימה.

"עלינו למקום קבורת האבות דרך המסגד", סיפר החסיד ר' שלמה זלמן קלונסקי שנלווה לרבי, "עברנו ליד המצבות הגדולות המכוסות בשטיחים יקרים ובפרוכות רקומות פרחים בפתילי זהב טהור. ליד מצבת אבותינו אברהם ושרה הראו לנו פתח בור של מערה ובו תלייה מנורת שמן זית הדולקת תמיד. הרבי הלך בראש, כולו מחשבות, מהורהר מאוד, והמלווים אחריו. התפלאתי איך הוא מוצא את דרכו בסבך הדרך, כי נדמה היה שעיניו עצומות".

וכך תיאר המשפיע הרה"ח רבי יהושע מרדכי ליפקין זצ"ל, שהיה אז תלמיד בשיבת 'תורת אמת' ונמנה עם התלמידים שליוו את הרבי: "הרבי הורשה לעלות ולבקר בתוך הבית בחברתו של מר סלונים, בעוד שאנו כולנו עמדנו במדרגות המיוחדות. כפי ששמענו הרי הרבי רק עבר בה, אך את תפילתו ערך רק בתוך הקהל במקום מעמדו. התפללנו שם מנחה. זכיתי לעמוד קרוב לרבי מאחוריו. תפילת שמונה עשרה של הרבי נחרתה בי עמוקות. הסיודור הקטן שבידו נרווה ונשרה בדמעות. היודעים אמרו שהתפילה הייתה כתפילת הימים הנוראים. מעמד זה השרה עליי השראה מיוחדת, שברישומה אני נכסף לשפיכת שיח דווקא במעמד זה של המדרגות האחרות".

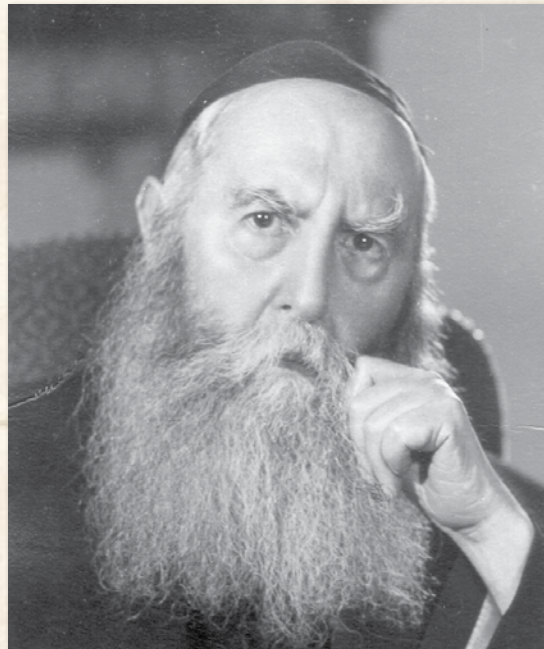
בדיעבד התברר שהרבי היה המבקר היהודי האחרון במערת המכפלה באותה התקופה, שכן עם חורבן היישוב היהודי בחברון לא ניתן ליהודים להגיע למערת המכפלה במשך קרוב לארבעים שנה.

מפלגת חיזוק התורה

בסיום ביקורו האחרון בכותל המערבי, לקראת נסיעתו מירושלים לתל אביב בטרם עזבו את הארץ, הזכיר הרבי את דברי חז"ל "לא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים" ואמר: "חז"ל התכוונו בזה רק למושג של מקום ולא למושג של זמן. כי במקום אכן אפשר להצטופף ראש ליד ראש והמקום אינו צר, אך במה שנוגע לזמן - הרי כמה ששוהים בירושלים לא מספיק הזמן".

בתל אביב פגש הרבי את מר ישראל רוקח, לימים ראש העיר תל אביב ושר הפנים. מר רוקח בירך את הרבי ותיאר את הצער והזעזוע שחשו תושבי תל אביב בעת מאסרו בשנת תרפ"ז ועד כמה מאושרים כולם מהכבוד הגדול שעשה להם הרבי בהגיעו לבקר בתל אביב. הרבי השיב: "יקר לי מאוד הרגש הזך והיחס החשוב שמראים לי, מבין הנני אמיתית דבר זה, כי כל הכבוד שעושים לי בא ממקור החיבה ואהבה יתרה שבני ישראל בארצות החופשיות בענייני דת ורוחשים לאחינו היושבים בעמק הבכא בגלות המר".

במהלך הפגישה עם מר רוקח התגלגלה השיחה על נושא המפלגות השונות בעם. "הרבי אמר להם שהמפלגה שלו היא 'חיזוק התורה והמצווה'", מספר הרב גליצנשטיין, "כשהיה ברוסיה חשב שבקרב עמנו כבר אין מפלגות, כי בזמן שהראש מקבל מכה חזקה מזדעזעים

מועדי המבחן פרקים א-כה בתניא

המבחן יתקיים בעז"ה בשני מוקדים

בני ברק

יום חמישי, ב' אב תש"פ
אולמי היכלי מלכות
רח' שלמה המלך 18
בין השעות 15:00 - 22:00

ירושלים

יום רביעי, א' אב תש"פ
אולמי גוטניק
רח' בית הדפוס 11
בין השעות 15:00 - 22:00

שימו לב!

המבחן יתקיים בקבוצות קטנות, בהתאם להנחיות
כשבוע לפני המבחן תפתח הרשמה לשעות המבחן,
עקבו אחרי הפרסומים!

מערכת שו"ת עם רבני התכנית
'לב לדעת - תפארת שמשון'
עומדת לרשותך לצורך הבנת התוכן
הנלמד ומשמעותו בעבודת ה'.

טל: **072-2219050** שלוחה 2
ימים ראשון - חמישי
צהריים: 13:30-15:30 ערב: 21:30-23:00

לקבלת שאלות חזרה בתכנית
הלימוד באימייל ניתן לפנות:
lladaat@gmail.com

“

**שו"ת
לב לדעת**

”

שבעה רועים

לפנינו קטעים נבחרים מתוך פרק מאלף הסוקר את הימים שבהם הנהיג כ"ק אדמו"ר האמצעי, הרה"ק רבי דובער זי"ע, את עדת החסידים המהלכים לאורו, לצד ההדרכה בעבודת ה' ובמוחין דגדלות • מתוך הסדרה 'שבעה רועים' המגישה את תולדות אדמו"ר חב"ד-ליובאוויטש בשפה שווה לכל נפש, מאת בנימין ליפקין ואיר וינשטוק • דבריהם הם זכרונם

ימי ליובאוויטש

הנהגתו בקודש

רבות אפשר להרחיב אודות הנהגת רבנו את קהל קדשו, כאשר כל שעה ושעה בקודש פנימה ראויה היא ללמוד ממנה להלכה ולמעשה. להלן נתמקד באי אלו עובדות בודדות מני אינספור.

אחת הנהגות אשר הנהיג רבנו בין המוני חסידיו ואנשי שלומו, היא להתרחק מכל שיג ושיח עם המתנגדים בכל מקום שהם. בימיו לא התנהלו ויכוחים ומלחמות בין חסידים למתנגדים מהסיבה הפשוטה: כל דיאלוג בין חסיד למתנגד, נמנע מראש. גם רבנו עצמו, בהיפגשו עם גדולי המתנגדים עבור עסקנות הכלל, נזהר שהדו-שיח ביניהם יהיה על נושאי הכלל בלבד, לא על ענייני תורת החסידות ודרכי עבודת ה' (קונטרס לימוד החסידות עמ' 13-14).

הנהגה נוספת שהביאה עוד יותר להתפשטות אור החסידות בתקופת הנהגתו של רבנו, היא הנהגת הנסיעות והנדודים בין מחוזות החסידים. על פי הרישומים הקיימים, בין השנים תקע"ג-תקפ"ז נסע רבנו לא פחות משלושים וארבע נסיעות בהן הגיע אל המחוזות בהם מתגוררים חסידיו צמאי תורתו והשקה את הצאן. למותר לציין כמה רושם הותיר כל ביקור שכזה, כמה לבבות ומחוזות הפכו קודש לה' בכל מסע שכזה (מבוא לאגרות קודש אדמו"ר האמצעי עמ' 19-20).

בשלהי שנותיו של רבנו האמצעי, הורעה יהדות רוסיה ובלרוס כאשר גזירת הקנטוניסטים יצאה ממאורתו של הצאר. בפרקים הקודמים ציינו שגזירה זו הייתה אחת הסיבות לחוליו האחרון של רבנו, החולי ממנו לא קם עוד. באותה תקופה מסר רבנו מאמר מיוחד בו דיבר בעילאיות אודות הגזירה והשפעותיה. בין הדברים הוא ציין ברשף שאמנם הקנטוניסטים המגויסים בכפיה, נבצר מהם לקיים את מרבית מצוות התורה, רק מצוות בודדות היה באפשרותם לקיים, וגם זה רק במסירות-נפש; אולם יקרת המצוות המועטות הללו, עוברות במשקלן בשמים את כל המצוות שאינם מקיימים, מרוב חשיבותם לפני שוכן ערבות (במאמר 'להבין עניין לקיחת אנשי חיל מישראל ביד נכרים').

פרשייה בפני עצמה היא המחלוקת שהתהוותה בין חצרו של רבנו לבין חצרו של הרה"ק רבי אהרן מסטראשילא זי"ע, מחשובי

ביום הבהיר והמסוגל ח"י באלול של שנת תקע"ג, תקע רבנו האמצעי יתדתו בליובאוויטש, העיר ששמה עתיד להתקדש בסילודין (רשימות כ"ק אדמו"ר הרי"צ זי"ע, נדפסו בקונטרס פוקח עוורים). ויש אומרים: בשנת תקע"ד (כך משמע מלקוטי דיבורים עמ' קצח).

היה זה יום שני בשבת, בפרשת ניצבים-וילך. רבנו הגיע אל העיר השוכנת בפלך מאהליב - בה התגוררו באותו פרק כמאה ועשר משפחות יהודיות (ספר הויכונות, פרק א). התיישבותו במקום עוררה רעש של התרגשות בכל רחבי בלרוס וליטא. המושל המקומי, מר צ'וכובסקי, הורה למנהל האחוזה שיעניק קורות עצים ולוחות ארז מיערותיו לצורך הקמת בתייהם של רבנו האמצעי ובני לווייתו (גרסה אחרת, מופיעה במאסר וגאולת אדמו"ר האמצעי עמ' סג, לפיה רבנו היה זה שרכש את העצים מבעל האחוזה ואילו שמו של בעל האחוזה היה מר קרויער). במרוצת חודשי החורף שחברו להשתכנותו של רבנו בעיר, הלך אורו והתפשט בכל הסביבה עד שהמונים-המונים התקרבו אל האור הגדול, אורו של רבנו ואורה של החסידות (פוקח עוורים עמ' 25-26).

את מעונו ומשכן קדשו ייסד רבנו האמצעי על אדמת המתחם בו שהה רבנו הזקן בצעירותו, שעה שלמד תורה וחסידות מפיו של רבי ישכר בער (ספר השיחות, קיץ ת"ש עמ' 95). במקום נבנה גם בית-מדרש גדול מידות, הוכנסו להיכלו ספרי תורה מהודרים ועיטרוהו במנורות מפוארות שהגיעו במיוחד מפיטרבורג. זאת בנוסף לספרייה הענפה שכללה מאות ספרים ששכנה במעון הקודש אולם הייתה פתוחה לקהל (מאסר וגאולת אדמו"ר האמצעי, שם).

באותה תקופה, עם תומה ההחלטי של מלחמת נפוליאון, חלה החוקה לפיה על כל אחד להוסיף לשמו הפרטי גם שם משפחה. רבנו בחר את שם המשפחה 'שניאור' על שמו של אביו הקדוש, רבנו הזקן, ואילו חתנו רבנו הצמח-צדק קבע את שמו 'שניאורסאהן', גם הוא על שמו של רבנו הזקן (אגרות קודש אדמו"ר הרי"צ, ח"ד). חתימתו הראשונה של רבנו האמצעי בשם משפחה זה המצויה בידינו היא בשולי איגרת החתומה בחורף תקע"ה, שם רבנו חותם את שמו: 'נאום דובער באדמו"ר הגאון מוהר"ר שניאור זלמן ז"ל נ"ע, שניאוריו' (המסע האחרון עמ' 42, מתוך ההקדמה לאגרות קודש אדמו"ר האמצעי).

עבודת האדמה

על חלק ה'למעשה' שפעל רבנו האמצעי, בהיותו נאה מקיים את דבריו שלו, סיפר רבנו הרשב"ב ז"ל (בשיחת יו"ד כסלו תרס"ב. נדפסה בכד קודש עמ' 22):

"באותה תקופה היה מצבם הכלכלי של היהודים כבי רע. רבנו האמצעי פעל אז אצל הממשלה והיהודים קיבלו אדמות ממשלתיות לעיבודן ולהתפרנס מהן. אלה הן המושבות (ה'קאלאניעס') שבפלך חרסון, שם היו האדמות שהניבו רווחים נאים. ולא עוד אלא שרבנו השיג עבור עובדי האדמה החרדים לדבר ה', רישיון מיוחד לרעות את מרעם בשדות הממשלתיות ללא תשלום מס. רבנו האמצעי בעצמו נסע לאותו פלך לשהות משך כל חודשי הקיץ עם אותם חסידים שהפכו לעובדי אדמה".

עובדי אדמה שכל מטרם - רוגע ושלווה בעבודת אביהם שבשמים. אלפיים עובדי אדמה (או בעגה דאז: קולוניסטים) התיישבו בפלך חרסון. היהודים קיבלו מהממשלה סל הטבות שלם כשהם זוכים לעידודו המלא של רבנו האמצעי שגם פרסם מכתב מיוחד בו הוא מסביר את התועלת שתצמח מעבודה זו כשהוא מעלה על נס גם את האנטישמיות שללא ספק תדעך כאשר הממשלה תראה את היהודים מוציאים את ידם מעולם המסחר (רשימת היומן תרצ"א).

ביום מן הימים פנה רבנו אל חסידו הנלהב והנערץ רבי הלל מפאריטש זצ"ל באומרו בקול נעימה:

"ציייר לנגד עיניך את היישוב'ניקים האיכרים היהודים אשר עומדים בשדותיהם, כיפות לראשיהם וציציות מתבדרות מכנף בגדיהם. הם זורעים את שדותיהם וכולם ייחול אלוקי. בשביל להשיג פרנסה הם לא צריכים להזדקק לאף אחד ולא לפעול אצל אף אחד; הם מרימים ראשיהם הישר אל אביהם שבשמים ומרגישים את ה'שאו מרום עיניכם!"

רבי הלל, שניחן בכוח הציור המוחי, שמע את הדברים וראה מול עיניו את התמונה החיה הזו, המוחשית הזו - תמונה של חסידים יראי אלוקים מעבדים שדותיהם ועיניהם נתלות למרום, תלויים אך ורק באלוקי מרום אשר ברצותו יוריד להם גשמי ברכה, יצמיח ויצליח שדותיהם. הוא כה התרגש מהציור שנפרש מול עיני רוחו עד שקם ונסע אליהם, אל האיכרים הנעלים שבפלך חרסון (ספר השיחות תשי"ד, בלשון-הקודש עמ' עז).

כאשר חסידים שאלו פעם את רבנו: "איך נוכל לעסוק במסחר מבלי שההתנתקות מביית-המדרש לצורכי המסחר תפריע לעבודתנו הרוחנית?" - הם קיבלו מענה: "כששקועים בעבודת ה' ולפתע צריכים לצאת לבית הכיסא, הרי יוצאים ותכף לאחר מכן חוזרים לעבודת ה' ללא כל מפריע. כך אפשר לעשות גם במסחר, יוצאים לסחור וחוזרים מיד לעבודת ה' מתוך שמחה, כלעומת שיצאו" (מגדל עז, שער המעשה, אות טב).

מופתים ובני ח"ם

רבנו לא ייחס ערך רב למופתים ושידודי הטבע. וכה התבטא פעם: "איני רוצה להשפיל עצמי ולפעול מופתים", בהסבירו שמופתים פועלים על ידי מ"ח הציוריים האחרונים של שם אלוקים ועל כן עניין המופתים מרומז בנאמר - אותות ומופתים באדמת בני ח"ם (מגדל עז, אות צד).

ולמרות זאת היו אותות ומופתים מתגלגלים בבית מדרשו של רבנו לאלפים. יהודים נושעו שלא כדרך הטבע על מפתנו של רבנו ורבנות יסופר על כך.

החסיד המופלא ר' אליעזר מקובנה סיפר את הסיפור הבא כעד מכלי ראשון: חסיד שהתגורר בגלילות ליובאוויטש ישב בשעת לילה והיה זה בליל הלילת אמו המנוחה. הוא ישב ולמד משניות ובעודו לומד תקפה אותו שינה בעל כורחו. ובחזונו תוך כדי שנתו שומע הוא קול קורא לו אל מחוץ לבית. הוא רואה עצמו יוצא החוצה ונתקל בשתי נשים שעומדות בתכריכים. אחת מהן הייתה אמו ואת האחרת לא הכיר. אימו הסבירה לו: "זוהי אימי, סבתך. באנו שתינו להזהירך ולגלותך שקטרוגים גדולים מקטרוגים עליך בבית-דין של מעלה עד שפסקי עליך מיתה".

החסיד התחלחל למשמע הדברים ואז שמע את קולה של סבתו

תלמידיו של רבנו הזקן אשר לאחר הסתלקות רבו החל נוהג באדמו"רות והקים חצר קודש משלו. דרכי עבודת ה' היו שונות בין בנו של רבנו הזקן לבין תלמידו, מרבית החסידים דבקו ברבנו האמצעי אולם רבים וחשובים דבקו גם ברבי אהרן. מעשיות שונות מגלות היבטים שונים סביב המחלוקת הזו והשלכותיה (ברשימות היומן, עמודים שס-ה, מספר כ"ק אדמו"ר ז"ע אודות השתלשלות המחלוקת בשנותיה הראשונות).

תורה שלמה

כל אחת מאמרותיו של רבנו, לא כל שכן פעולותיו, מהווה 'תורה שלמה'. תורה שאפשר ללמוד ממנה. תורה שכולה חידוש.

מסופר על אחת מקרובות משפחתו של רבנו האמצעי שנחלתה בהיותה ישישה, בת למעלה מתשעים. בעיצומו של יום השבת, כשחוליה גבר, הזעיקו אליה רופא, הרופא רשם סממני מרפא אולם בית-מרקחת לא היה בליובאוויטש. רבנו מיהר לצוות לחלל את השבת, לשעוט לדוברנה הסמוכה ולקנות בבית-המרקחת המקומי את התרופות המתבקשות.

היה מי שהרים גבות תמהות: הלא בת תשעים היא, ירבו כמותה. והלא רואים שיומה קרב ובשעות הקרובות היא תחזיר פיקודן נשמתה ליוצרה. מה אפוא ההתעסקות היתרה בהשגת מזור רגעי עברה, ועוד על-ידי חילולה של שבת?

רבנו נענה והטביע חותם נצחי בתורת החסידות: "לא תדעו כמה רב התענוג בעולם העליון מכל רגע נוסף בה הנשמה ממשכה לשכון בגוף. מוכרחים לעשות ככל אשר יכולים ובלבד להשאיר יהודי בחיים ולו לרגע אחד נוסף!" (ליקוטי סיפורים, אות ט).

פרנסתם של ישראל

לא פחות מדאגתו הרבה של רבנו לרוחניותם של המהלכים לאורו וכפי שסיפרנו עד כמה עמל להטמיע את דרכי החסידות בקרב העם שבשדות - כן בלטה דאגתו עבור פרנסתם של ישראל. לא רק בפעולות שמימיות, ברכות ותפילות או דברי הדרכה וחיזוק, אלא גם במעשי כפיים בפועל, רבות פעל ועשה למען בני ישראל, בגשמיות כמו ברוחניות.

רבנו האמצעי הוציא לפועל את אשר היה בדעתו של אביו, רבנו הזקן, שיהודי הגלות יעזבו את עסקי המסחר שאין בהם ביסוס והבטחה ויעברו לעסוק בעבודת האדמה או ללמוד אומנות, כך יוכלו להתפרנס במקצוע מבוסס שיעניק להם מרווח נשימה ויפסיקו להיות נרדפים על ידי פרנסתם, רודפים ורדופים, מבלי יכולת להשקיע את המוח בעבודת ה' במנוחת הדעת (ספר התולדות).

מרתק יהיה להתבונן בשורותיה של אגרת שנכתבה בכתב-יד קדשו של רבנו האמצעי, אגרת העוסקת בפרנסתם של ישראל ובאותו חזון - שהיהודים יהפכו לבעלי פרנסה מבוססת:

"הצעה כללית לחוות דעתי ועצתי לכללות אנ"ש בדברי מיעוט הפרנסות ועניים ודלים רבו עד למעלה בעיירות, עד שמסככים למרחקים רובם ככולם וממילא מובן מה שיוולד מהם כו". רבנו מפרט את החיסרון בפרנסות המזדמנות, הבלתי מבוססות, המולידות את העוני והמצוקה. והוא מציע בדעת קדשו: "ולזאת עיקר העצה היעוצה, שישמו כל חכמי לב על דבר זה, שיעשו חוקות קבועים... בלימוד מלאכות... גם בעבודה בשדה, ההכרח לא יגונה... איש איש כפי עבודתו, עד אשר יורגלו לעשות בעצמם".

רבנו מוסיף ומונע את הרתיעה מפני עבודת אדמה הנתפסת כפשוטה מדי, בזויה מדי: "ולא תהיה המלאכה זו בזויה ח"ו, כי על אדמתנו בארץ-ישראל היה כל פרנסתנו רק בשדות וכרמים, העשיר ירבה בעבדים עברים ופועלים טובים, ולמה נגרע מאבותינו". הטענה מובנת ומלאה דעת קדומים: כמו אבותינו שישבו בארץ הקודש בשנים קדמוניות, כן גם אנו יכולים להיות אנשי אדמה מתוך רווח כלכלי ואפילו עשירות. רבנו חותם בברכה ובתקווה: "לדעתי יצליח ה' כי ישלח ברכה בארץ כפי די מחסורם, ועל זה אמר: יגיע כפיך כו' אשריך כו', ויוסר כל המקטרגים, גם ימצאו חן וחסד בעיני כל שרי מלוכה" (אגרות קודש אדמו"ר האמצעי, אגרת מד).

א חסידישע פארבריינגען

עם הגה"ח הרב שניאור זלמן גופין,
משפיע ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש נפר חב"ד

קשה לך? זה יותר ישפיע עליך!

החסיד שהתאונן בפני רבו כי אין לו פנאי לעסוק בעבודת ה' • מה ההבדל בין סיפור שאתה שומע על סבא שלך לבין סיפור שאתה שומע על סבא שלך פלוני • וכיצד פירש הרבי את הניגון "עסן עסט זיך"

אם זה שלי, זה מעניין אותי

אשרינו שזכינו ללמוד חסידות. האם אנחנו יודעים להצביע ולהסביר באופן ברור איך א"ק ואור הקו קשורים עם עבודת המידות שלנו? לאו דווקא. אבל עובדה היא שהעניינים הכי עמוקים בחסידות משפיעים על המעשה בפועל שלנו. על ההנהגה היומיומית שלנו.

עם זאת איננו פטורים מלנסות למצוא את הקשר בין הדברים. ובאמת, נראה שאפשר כן למצוא לכך הסבר על פי טעם ודעת.

אצל יהודי מהשורה – אפילו אם הוא יהודי רציני, בן תורה, שלומד גמרא והלכה וכו' – המצב הטבעי הוא ש"אלוקות בהתחדשות". הוא יכול אמנם להזכיר שם שמים פעמים רבות במשך היום, אבל אם תשאל אותו מה זה הקב"ה, מהו אותו אויבערשטער, תגלה שזו מילה פורחת באוויר. כך גם אם תשאל אותו מה זה יהודי, גם אז תגלה שזו מילה פורחת באוויר.

לעומת זאת כשלומדים חסידות ועוסקים בכל העניינים (הגבוהים) האמורים, נוצר מצב ש"אלוקות בפשיטות". מציאותו של הקב"ה הופכת להיות חלק בלתי נפרד מהחיים. כי כשלומדים חסידות מדברים על אלוקות, יורדים לפרטים בענייני אלוקות, עוסקים ברצון של ה', בתענוג של ה', בחיות של ה', בכוונה של ה', בגדלות שלו וכו'. אלוקות הופך להיות חלק מההוויה שלנו. חושבים על זה ומרגישים את זה וממילא כשמתפללים אל ה', אז יודעים יותר למי מתפללים ועל מה מתפללים.

חסידות משנה את כל הגישה לקב"ה:

כשאתה שומע על הסבא שלך, כשאומרים לך שהיה לך זיידע א צדיק (סבא צדיק), אזי אתה באופן טבעי מסתקרן לדעת עליו עוד. אתה מבקש שישפרו לך עליו. אתה משתוקק להכיר אותו ולשמוע עליו כמה שיותר סיפורים ופרטים. סיפור אחד עליו לא יספק אותך. אתה רוצה להכיר את האישיות שלו, לדעת את מסלול חייו, להבין את התמונה השלמה. איזה בן אדם הוא היה, איך היה הקשר שלו עם הבריות, מה היו תכונות האופי שלו ועוד. זה הכול כשמדובר בסבא שלך. אם מישוהו יספר לך סיפור על הסבא שלו, זה הרבה פחות יעניין אותך. ובוודאי לא יסקרן אותך לדעת עליו כל פרט אפשרי. כי לסבא שלי אני חש קרבה. ואם הוא לא סבא שלי, אינני חש כלפיו קרבה.

כשמדברים על הקב"ה ואומרים לך שהוא גדול ועצום, אבל אל תשאל עליו שאלות; אל תחשוב ואל תחקור ואל תנסה להבין; אדרבה, אם תתחיל לחשוב עליו בצורה מעמיקה מדי, הדבר עלול לגרום לך קשיים ובעיות – מה זה אומר? זה אומר שהוא לא שלי. ולכן אני לא מתעניין בו ולא מנסה להכיר אותו. יש אמונה כללית כזו שהוא קיים, הא ותו לא.

אבל האמת היא שהוא כן שלי! וממילא יש לי עניין להתעמק בו ולדעת עליו כל מה שביכולתי.

מדוע התפילה באה ביגיעה

תשאלו, האם ניתן בכלל להכיר את הקב"ה?

התשובה היא שאכן זה שייך, כמובן במגבלות השכל המצומצם שלנו. חז"ל אומרים, "רצונך שתכיר מי שאמר והיה העולם? למד הגדה, שמתוך כך אתה מכיר את הקב"ה ומידבק בדרכיו". כמו כן

המשפיע ר' מענדל פוטרפס זצ"ל סיפר פעם סיפור על החסיד ר' ישראל לוי (שכונה ר' ישראל נעולער), על שם עיירת הולדתו נעוועל). ר' ישראל היה חסיד מסור, ירא שמים, למדן ובעל מסירת נפש למען הפצת תורה ויהדות בזמנים הקשים ביותר ברוסיה.

לר' ישראל – כך סיפר ר' מענדל – הייתה בביתו כעין מסעדה.

בסוגריים נציין שהצאצאים של ר' ישראל מתקוממים כנגד ההגדרה הזאת ואומרים: לסבא שלנו הייתה מסעדה? ! הבית שלו היה פתוח לכולם והוא פשוט היה מכניס אורחים! ...

כך או כך, על מנת לארח את כל האורחים שבאו בשערי ביתו, היה עליו לקום וללכת מוקדם בבוקר לשוק כדי לקנות עופות. לאחר מכן הוא היה שוחט ומכין אותם כדי שיהיה מה להגיש בארוחת הצהריים. בהמשך, כשהאנשים באו, ר' ישראל התעסק בהגשת האוכל ובדאגה לאורחים. כשהסעודה הסתיימה צריך היה לסדר את הבית ולהכין ארוחת ערב. גם זה ארך כמה שעות. וכשזו הסתיימה שוב היה צריך לסדר את הבית ולהכין אותו ליום המחר. זאת הייתה התעסקות גדולה ומתישה שבסופה השעה הייתה שעת לילה מאוחרת מאוד.

פעם אחת נכנס ר' ישראל אל הרבי הקודם, הרבי הריי"צ, ליחידות והרבי התעניין אצלו בקשר לקביעת עיתים ללימוד חסידות. ר' ישראל תיאר לפני הרבי את סדר יומו המפרך והתאונן על כך שבשעה שתיים עשרה או אחת בלילה כבר אין לו כוח לשבת וללמוד חסידות. על כך אמר לו הרבי הקודם: "החסידות שתלמד כשקשה לך, היא זו שתיכנס בתוכך ותפעל בך. דווקא כאשר צריכים להתאמץ, זה הלימוד האמיתי".

אז בין אם הייתה לו מסעדה ובין אם סיבה אחרת גרמה לו לחוסר בזמן, הווארט הזה של הרבי הקודם, הוא כאן ה'נקודה'. כשקשה ומתאמצים – הלימוד חודר פנימה ומשפיע.

כך גם בעניינינו: לפעמים הנפש שלך נמצאת במצב של מנוחה והמאמר שהתיישבת ללמוד הוא געשמאק. ממש נשפך אל תוך הלב. יש לך חשק ללמוד, אתה נהנה מהמאמר ותוך כדי לימוד וגם אחריו אתה מרגיש התרוממות רוח.

אבל לא תמיד זה כך. לא תמיד אתה נמצא במצב רוח מתאים ללמוד מאמר. מלכתחילה לא היה לך חשק ללמוד וגם לאחר שכבר התיישבת ללמוד, הלימוד לא כל כך 'הולך'. המאמר עצמו קשה והתוכן שלו לא נכנס בקלות לתוך הלב שלך.

על כך אומר הרבי הקודם שזה הזמן ללמוד לימוד אמיתי. שדווקא לימוד המצריך יגיעה והתגברות על כל המניעות והעיכובים – הוא זה שביא את הברען ואת הקאץ בלימוד וממילא הוא גם זה שישפיע עליך. כשהמאמר נלמד בשקט וברוגע, הוא פחות משפיע. לעומת זאת כשצריך להתגבר ולהתאמץ, הוא חודר יותר ומשפיע יותר.

המנוחה: "תרופה אחת יש לך להינצל מרוע הגזירה. סע אל הרבי הקדוש רבי דובער ותבקש ממנו להושיעך שכן חשיבותו רבה ועצומה בעולם העליון, עד כדי שכאשר מזכירים שמו בעולם העליון, מזדעזעים כל יושבי על מדין בבית-דין של מעלה".

החסיד נייער משנתו וישב מיוחד עד עלות השחר. עם אור ראשון של בוקר הועיד פעמיו מבוהל לליובאוויטש, נכנס לרבנו ושטח לפניו את חזיונו. רבנו מיהר להרגיעו: "אל תירא כי לא תמות". רבנו בירר אצל החסיד האם התענה ותיקן את כל תיקוני הנפש אשר קיבל מאת רבנו הזקן. משהשיב החסיד לשלילה הורה לנו רבנו האמצעי שיזדרז להשלים את תיקון נפשו ויזכה להישאר בחיים.

אחרית דבר, לא די שנשאר בין החיים אלא שקרנו זרחה לו והצלחה האירה לו פנים (סיפורים נוראים עמ' 89).

הקללה שהפכה לברכה

הסיפור הקודם מסרך עמו סיפור מופת נוסף, גם הוא אודות תוחלת חיים ממושכה.

אחד מחסידי רבנו האמצעי נקלע לאפטא העיר ונכנס לבית מדרשו של הרה"ק האוהב ישראל זי"ע שעה שהצדיק לא נכח במקום. החסיד, שאדוק היה בתורת רבנו, הציע ממרכולתו התורנית באוזני הנוכחים והגיד דיבורי חסידות אשר מרבנו מקורם. כששב הצדיק מאפטא לבית-מדרשו ושמע אודות החסיד ואודות דיבוריו, התבטא בחריפות: "הגם לכבוש את המלכה עמי בבית? לחזור מאמר חסידות של צדיק אחר בבית מדרשי?". כשגגה מפי השליט נפלט מפיו הקדוש שהחסיד לא יוציא את שנתו, רחמנא לשיזבן.

נרעש ונפחד הבהיל עצמו החסיד להיכלול של רבנו וסיפר לו דברים כהווייתם.

רבנו האמצעי הניח את זרועותיו הקדושות על השולחן ועליהן השעין ראשו. זמן רב שהה כך, רכון ראש, עד שהגביה ראשו ואמר בעוז: "אתה תזכה להוציא את שנתך".

שוב השעין רבנו את ראשו בין זרועותיו, שוב חלף זמן שדמה בעיני החסיד המתוח כנצח, והפעם כשהרים רבנו את ראשו, נענה: "תזכה עוד לעבור את הצדיק מאפטא בשנתך".

כמעשהו אחת ושתיים, כך מעשהו בשלישית. שוב השעין רבנו ראשו, שוב השתהה והפעם הוסיף ברכה על ברכה והבטחה על גבי הבטחה: "תזכה לחיות עד כדי שתעבור בשנותיך את שנות חיי בניו של הצדיק מאפטא".

בפעם הרביעית, הפליג רבנו לברכו: "גם את שנות נכדיו תזכה לעבור".

סופו של החסיד שהאריך ימים כל-כך, עד שעבר את שנתו המאה. דבריו של רבנו התקיימו במלואם (ליקוטי סיפורים).

כך רבו גם רבו המופתים בצל הקודש כאשר כל היוצא מפה קדשו של רבנו, מתקיים לאלתר.

כשחנה רבנו בוולוז'ין, בדרוכו לימי מנוחה בעיירת המרפא קארלסבאד, השתכן במעונו של הגביר הנודע ר' ירוחם דב ברלין שלא זכה לפרי בטן. אשת הגביר פעלה לכך שרבנו יסכים שתיכנס אליו יחד עם בעלה ולבקש מעמו שיזכו לזרע של קיימא. למרות שרבנו מיאן לקבל נשים, היא קיבלה את האות וכשעוד עמדה על המפתן נפלה בעילפון אל מול תואר הדרת קדשו של רבנו.

כשעוררה מעלפונה, אמר לה רבנו: "מה תרצי?". בעודו שואל, תחב ידו לכיסו והוציאה כמי שמוציא משהו, ונענה ואמר: "נו, היו לי עוד כמה צאצאים בכיסי. הא לך". וכעבור תשעה ירחים זכו הגביר ואשתו לחבוק בן משלהם ויוסיפו להוליד בנים ובנות (מגדל עז, אות צב). ■

לגבי אברהם אבינו הלשון הוא בחז"ל "הכיר את בוראו". יש בזה כמה דעות אם זה היה בגיל שלוש או בגיל ארבעים או בגיל אחר, ולכאורה יש לומר שמדובר בתהליך. תהליך ארוך של 'היכרות' עם הבורא יתברך. כי כאמור, כאשר זה האויבערשטעפּ (הקב"ה) שלי, אזי אני מרגיש צורך להכיר אותו. אני רוצה להכיר אותו. וכך אני נכנס לעומק העניין ופרטיו - ממלא כל עלמין, סובב כל עלמין, גבול, בלי גבול, ואני מתוודע לכך שיש לו רצונות ותענוג וכוונה ותכלית הכוונה...

למרות כל מה שאמרנו, חשוב להבהיר שזה לא עניין אוטומטי. אין הכוונה לומר שאם למדתי חסידות, ממילא אני "מכיר את מי שאמר והיה העולם". בכלל חסידות מסבירה ומחנכת שאין כזה דבר "ממילא". כל דבר מצריך עבודה וגייעה. והעבודה והגייעה אחרי לימוד חסידות נעשות בתפילה.

כולם מכירים את הניגון "עֵסֶן - עֵסֶט זיך, טרינקען - טרינקט זיך, וואָס זאָל מײַן טאָן אַז עַס דאַוונט זיך ניט". התרגום המקובל לשיר הזה הוא: לאכול - אוכלים, לשתות - שותים, אך מה לעשות שלא מתפללים כדבעי". אבל הרבי, בהודמנות מסיימת, לאחר שביקש מהקהל בהתוועדות לשיר את הניגון הזה, הסביר אותו באופן שונה. הוא הסביר כך: כשאוכלים - זה נאכל, כששותים - זה נשפּה, אך מה לעשות שכאשר באים להתפלל - זה לא מתפלל (או נפלל).

אם נתרגם זאת לשפה מובנת יותר: כשמתיישבים לאכול, האוכל נאכל מעצמו. אני רואה את הצלחת רואה את הפולקע (השוק של העוף) ומיד אני נכנס לפעולה והאוכל מתעכל ונעלם... אני לא צריך לכוון את השפתיים והשיניים והגרונן ולעודד אותם לשתף פעולה. לא צריך לצוות על היד, "נו כבר, קחי את הפולקע". לא צריך להורות לשיניים, "תלעסו את העוף". הכל קורה 'בדרך ממילא'. כך גם כשאני רואה שתייה ומבקש לשתות אותה. הכל קורה באופן פשוט וטבעי. אך לעומת זאת כשאני בא להתפלל, פתאום התפילה לא מתפללת לי. המילים לא נאמרות והמחשבות אינן מכוונות באופן אוטומטי. בעניין הזה הדברים לא הולכים פשוט כל כך. וכדי להצליח בתפילה דרושות פעולות מיוחדות. צריך להתיישב במקום אחד, להתנתק קצת מהעולם, לרכז את המחשבה, לתת לה הוראה להתבונן.

ועל כך מתאונן החסיד בניגון. לא מדובר על אדם שכלל לא מבין את הצורך בתפילה רצינית. אדם כזה אינו מתאונן על כלום. זהו ניגון שמושר על ידי חסיד שכן מבין את החשיבות של התפילה ושכן מעוניין להתפלל כראוי. ועל כך תלונתו: מדוע רק כשאני בא להתפלל צריך בכל פעם מחדש להתייגע כדי לעשות זאת. "עֵס דאַוונט זיך ניט!".

ומה התשובה על התלונה הזאת, על השאלה הזאת? האמת היא שאין תשובה. זאת שאלה שנשארת ללא מענה. יותר מזה, השאלה בעצמה נהפכת לתביעה. תביעה לעשות את כל הפעולות הדרושות כדי שהתפילה אכן תהיה תפילה.

כאמור, אין 'בדרך ממילא'. אין כזה דבר תפילה על אוטומט. צריכים ללמוד חסידות לפני התפילה ולאחר מכן צריכים להוסיף ולהתייגע גם בשעת התפילה עצמה.

ומי שלומד חסידות, התפילה שלו אחרת לגמרי. הוא יודע למי הוא מתפלל והוא יודע מהי תפילה. אפילו פירוש המילים אצלו משתנה. כשהוא אומר "יהי כבוד ה' לעולם, ישמח ה' במעשיו", הוא לא מפרש זאת באופן פשטני, שהקב"ה שמח שיש לו כל כך הרבה חיות ובהמות בעולם. אלא "ישמח ה' במעשיו" הכוונה היא שהקב"ה שמח בעולם הזה הגשמי שהוא 'עולם המעשה'. כי דווקא כאן בעולם הפיזי, לומדים תורה ומקיימים מצוות בפועל. דווקא בעולם שבו צריכים לפעול אחדות ה' על ידי שהופכים אותו מ'רשות הרבים' ל'רשות היחיד', יחידו של עולם - הקב"ה שמח.

פירוש המילים משתנה וכל התפילה היא אחרת לגמרי!

ואת כל זה משיגים על ידי לימוד חסידות. הוא שאמרנו: העניינים הכי גבוהים והכי עמוקים בחסידות, משפיעים עלינו ב'מעשה בפועל'. הם משפיעים על היראת שמים, על המידות שלנו, על הבן אדם לחברו, על שלום הבית, על הכל! ■

נשמרתא דאורייתא

ביאורים מתורת חב"ד לרף היומי

מסכת שבת קיד-קכז

כתמים על לבושי הנפש

תנן התם רבב . . רשב"ג אומר . . על הבגדים מצד אחד אינו חוצץ משני צדדים חוצץ, רבי יהודה אומר משום ר' ישמעאל אף מצד אחד חוצץ . . רבי יוסי אומר של בנאין מצד אחד ושל בור משני צדדין . . מאי בנאין אמר רבי יוחנן אלו תלמידי חכמים שעוסקין בבנינו של עולם כל ימיהן (שבת קיד, א) משני צדדין - שיהי בו הכנה עד שנבלע כנגד, ויראה לצד שני (רש"י)

לנפש יש גם כן לבושים, ושלווה הם: לבוש המחשבה, לבוש הדיבור ולבוש המעשה.

ובלבושים אלו יכולים להיות כתמים, והיינו ההרהורים רעים והדיבורים המלכלכים את הנפש, או מעשה היינו דברים המתורים כאכילה ושתייה ושאר עניני הגוף, כשעושה אותם בתאוה והנאה מרובה.

ובכתמים אלו יש ב' אופנים - מצד אחד, או משני צדדין. שני צדדין היינו כתם העובר מצד לצד, כמו מחשבה רעה המביאה דיבור של ניבול, או דיבור רע הגורם מעשה רע, כמו דיבור של ליצנות שגורם לקנתר את חבירו לביישו או להזיקו. וצד אחד הוא כתם פרטי באחד משלושה לבושי הנפש שאינו עובר מצד אל צד ללכלך גם את הדיבור או את המעשה.

והנה גודל הפגם הוא תלוי בדרגת ומהות כל אחד לפי ענינו, ובזה הוא מחלוקת התנאים לשיטתייהו, דרשב"ג ס"ל (פ"ב דברכות מ"ח) ש"לא כל הרוצה ליטול את השם יטול", ופרש"י (ברכות יז, ב) דהיינו אם לא הוחזק חכם וחסיד לרבים, ולכן ס"ל דמצד אחד אינו פגם, משום שהוא כתם קל, וטהרתו הוא בטבילה אותיות "הביטל", ורק כאשר הרבב הוא משני צדדיו שהוא עובר מצד אל צד, אז הוא חוצץ לטבילה, וצריך תחילה כיבוס פרטי להעביר את הכתם.

אבל ר' ישמעאל סובר דגם צד אחד חוצץ בפני הטהרה, והיינו דגם כשאינו עובר מצד אל צד, אז הוא חוצץ לטבילה, וצריך תחילה כיבוס פרטי להעביר את הרבב, כי ר' ישמעאל לשיטתו (נגעים פ"ב משנה א') דישראל הם בינונים, ולכן הנה גם צד אחד הוא נטיה לרע שחוצץ את הטהרה עד אשר יכבס את הרבב.

אמנם ר' יוסי מחלק בין איש לאיש, דבגדי

עמי הארץ ובורים הרבב חוצץ רק אם הוא משני צדדיו, דעמי הארץ ובפרט בורים הם אנשים פשוטים ואינם יודעים מחומר טומאת לבושי הנפש במחשבות והרהורים רעים או הדיבורים הרעים, ורוב ימיהם מבלים בשיחות בטילות, וגם אינם יודעים איך להטהר מטומאתם, אמנם כאשר הרבב עובר מצד אל צד, אז גם המה קפדי. אבל תלמידי חכמים יודעי תורה, יודעים חומר טומאת הלבושים, דלאו דווקא מעשה רע מטמא ומלכלך את הנפש, אלא גם הדיבור, לא מיבעי דברים אסורים כרכילות ולשון הרע ושקר, אלא גם דיבור שאינו אסור כמו דברים בטלים, מלכלכים את הנפש במאד, ולכן הנה בלבושי תלמידי חכמים גם צד אחד חוצץ בפני טהרת הטבילה.

(ע"פ ספר המאמרים תש"ד ע' 8-112)

סעודה שלישית – נחלת יעקב

כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר או תתענג על ה'. והאכלתיך נחלת יעקב אביך וגו' לא כאברהם . . ולא כיצחק . . אלא כיעקב שכתוב בו ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה (שבת קיח, א-ב)

ובזהר (ח"ב פח, ב) מבואר דפסוק זה קאי על סעודה שלישית, דג' סעודות שבת הם כנגד ג' האבות, וסעודה הג' היא כנגד יעקב.

והשייכות לסעודה שלישית דוקא תובן בהקדים ענין התענוג בכלל, דהנה אנו רואים בחוש שכאשר האדם עושה כלי מפואר כמו כלי כסף בהידור גדול הנה כשיגמור מלאכתה בהידור ויופי כפי אוות נפשו ורצונו להתפאר בה מקבל עונג נפלא מיופי הכלי. וזאת, כשמתחילה עלה בדעתו להתענג מהכלי כשיהיה בציור כזה דווקא, הנה כאשר יושלם עבודת כלי זה אז יתעורר בעונג נפלא. אבל אם לא נעשה כרצונו אינו מתענג כלל, ומזה מובן שכבר מתחילה עלה בדעתו להתענג מהכלי כשיהיה בציור כזה דווקא.

ונמצא שיש כאן ג' אופנים בהתעוררות התענוג. דבתחילה כשעלה בדעתו להיות לו כלי בציור זה, אז האירה אצלו הארה מכח התענוג העצמי שבנפשו. אמנם אין זה שכח התענוג עצמו האיר אצלו, אלא שכח התענוג הוא כח היולי לכמה מיני תענוגים כמו להתענג באכילה וטיול וכיו"ב, ועכשיו התעורר כח התענוג בענין כלי הזה בציור

זה דווקא.

ואחר כך כשמתעסק בגוף המלאכה בבנין וציור הכלי, אזי מלוכש העונג בפעולתו ובמעשה ידיו ואינו נראה ונגלה כלפי חוץ. ובגמר המלאכה, אז נקרא נייחא דרוחא, היינו שבשעת המלאכה היה התפשטות כוחות נפשו באותה המלאכה, וכשוכות מהמלאכה חוזרים הכוחות למקורם בעצם נפשו, ומזה הוא שמתעורר בעונג נפלא, והיינו משום שעליית הכוחות הוא לעצם כח התענוג ההיולי, ולא רק הארת התענוג כבתחילת ההתעוררות.

ועל דרך זה יובן למעלה, שבתחילה עלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא העולמות, ובוודאי היה בזה איזה תענוג עליון שמחמתו ירצה בהשתלשלות העולמות דווקא באופן זה, ואחר כך שבא לכלל התפשטות כוחותיו במעשה בראשית, נסתר אורו על דרך משל הנ"ל.

אמנם בגמר המלאכה כתיב וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, והיינו התענוג שבגמר המלאכה הנ"ל.

והנה ששת ימי בראשית הרי חוזרים על עצמם בכל שבוע, שלכן מונים אחרי כל שבת מדי שבוע יום ראשון יום שני. ובסיום כל שבוע כש"יוכל אלקים את כל מלאכתו אשר עשה", אז הוא עליית העולמות למקורם, ובוה גופא יש ב' אופנים. דבתחילה הוא עליית הכוחות הפרטיים (שכל יום מימי השבוע הוא מדה אחרת מו' המדות חג"ת נה"י), ועליה זו היא בליל שבת שאז הוא סעודתא דחקל תפוחין קדישין, והיינו עליית הכוחות לספירת המלכות שהיא המתלבשת בעולמות להחיותם, ואח"כ ביומא דשבתא הוא סעודתא דתיקא קדישא, שאז הוא העליה לכח התענוג הכללי מכללות התהוות הבריאה בששת ימי המעשה.

ואחר העליה מלמטה למעלה, הנה בסעודה השלישית הוא ההמשכה מלמעלה למטה, דזהו נחלת יעקב אביך, כנחל שיוורד מלמעלה למטה. ונחלה זו היא בלי מצרים משום שהיא נמשכת מעצם כח התענוג העליון. והמשכה זו היא על ידי יעקב דווקא להיותו הברית התיכון המברית מן הקצה אל הקצה מרום המעלות והמדרגות עד למטה מטה.

(ע"פ סידור עם דא"ח סדר סעודת שבת. ד"ה את שבתותי ת"ש)

שתי שבתות שבכל שבת

אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים (שבת קיח, ב)

הנה בירושלמי (פ"ק דתענית סוף ה"א) אמרו אלו היו ישראל משמרין שבת אחת כתיקנה מיד היה בן דוד בא, ולכאורה הוא סותר למה שאמרו כאן אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות.

אך העניין הוא כי פירוש שתי שבתות היינו ב' בחינות שבת שיש בכל שבת והיינו כמ"ש בזהר (ח"א ה, ב) שיש שבת תתאה ושבת עילאה בשבת אחת.

והעניין הוא כי הנה נודע דשבת הוא בחינת עליות העולמות, ועניין העליה היינו בחינת ביטול שמתבטלים מיש לאין. וזהו פירוש "ויכולו השמים והארץ" - ויכולו מלשון כלות הנפש וביטול, שבשבת העולמות הם בבחינת עליה וביטול, וכן לשון שבת הוא גם כן השבתה, שהוא עניין ביטול.

והביטול הוא מחמת גילוי אלקות שמאיר בשבת, שנקראת שבת להו"ה, שמאיר ומתגלה בה שם הו"ה, ועל ידי זה נמשך הביטול.

אמנם ביטול זה מיש לאין אינו ביטול אמיתי עדיין, שהרי מכל מקום יש הוא אלא שמבטל את עצמו לאלקות, אבל אינו מאבד מציאותו מכל וכל.

ומכל מקום, ביטול זה הוא אתערותא דלתתא שעל ידו יהיה אחר כך ביטול בבחינת אין ממש, והיינו על ידי גילוי אור אין סוף ב"ה דקמיה באמת כולא כלא חשיבי, ועל ידי גילוי זה יהיה הביטול אמיתי.

וזהו עניין שתי שבתות כהלכתן שיש בכל שבת היינו שבת תתאה ושבת עילאה, דשבת תתאה הוא עניין ביטול היש לאין, ושבת עילאה היינו בחינת גילוי עצמות אור אין סוף (וב' בחינות אלו הם בליל שבת וביום השבת, כדלקמן).

שבייתה מעשיה ושבייתה מבריאה

והעניין הוא, דהנה מצינו שנאמר בפסוקי "ויכולו" ב' לשונות: א) "וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה", שהוא השבת והעליה מבחינת עשיה, ב) "כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא", שהוא בחינת שבת ועליה גם מבחינת בריאה, היינו שעל אף שהבריאה הוא למעלה מבחינת עשיה (וכמו שכתוב אשר ברא אלקים לעשות, שהבריאה היא רק מקור להיות מזה אח"כ בחינת עשיה), הנה שבת ה' ג"כ מבחינת מלאכתו אשר ברא.

והשבת מבחינת עשיה היא שבת תתאה, והשבת מבחינת בריאה היא שבת עילאה.

ושורש העניין הוא כי הנה וישבות מבחינת אשר עשה היינו עליית עולמות התחתונים שהם בכלל בבחינת עשיה ובשבת הם מתעלים למעלה מבחינת עשיה, וכל בחינת העליות הללו הוא העליה לבחינת

תבלין אחד יש לנו ושבת שמו (שבת קיט, א)

באחד מערכי השבתות בשנות גלותו של הגאון החסיד המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן (אביו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע) במדינת קאזאחסטאן, הגיעו הדלות והרעב בכיתו למצב כזה שלא היה בבית מאומה, פשוטו כמשמעו, ולא היתה שום אפשרות לערוך קידוש ולטעום משהו במשך השבת.

בליל שבת היתה הרבנית בצער גדול, היא ידעה שגם בעלה יודע את המצב, אך לא היה לאל ידה להושיע. הרב סיים את תפילת קבלת שבת וערבית, השולחן היה ריק, והרבנית לא ידעה את נפשה.

אך כשהרימה את עיניה נדהמה לראות את בעלה מתהלך בחדר שקוע בשרעפיו, כולו קורן מאושר, ומפזם בלשון חז"ל: תבלין אחד יש לנו, ושבת שמו.

(מהגה"ח ר' יואל כהן שליט"א, ששמע מהרבנית הצדקנית ע"ה)

אלו ישנם בתפילה.

דגומל לשון הפרשה הוא לפרוש את עצמו מענייני המותרים, הן התאוות ותענוגי עולם הזה, וזהו כללות עניין התפילה בהקרכת נפש הבהמית לצאת מענייני העולם בתאוות ורצונות זרות, כי אם במה שמוכרח. וברוך פרט הוא על ידי קיום מאמר רז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, והיינו להיות ממארי דחושבנא ממעמדו ומצבו איך שהוא משוקע בענייני העולם ובתאוות כו' ויתמרמר בנפשו על זה, ועל ידי זה יפרוש את עצמו מעניינים אלו, כי מאחר שמתמרמר בנפשו על זה, שוב לא ימשך אחריהם.

והפירוש השני בגומל לשון כי גמל עלי דהיינו השפעת החסד, זה יש ג"כ בתפילה, דהנה תפילה נקראת שפיכת הנפש, וכמו שכתוב בחנה ואשפוך את נפשי לפני ה', ובנפש האדם יש ה' מדרגות נפש רוח נשמה חיה יחידה, ונפש הוא בחינה התחתונה, שהוא החיות שמתלבש בדם להחיות הגוף, וכמ"ש כי הדם הוא הנפש, אבל רוח הוא מדרגה יותר נעלית, כי רוח הוא בחינת רוח החיים שבלב בחלל הימני, ונשמה הוא במוח שהוא בחינת שכל וכמ"ש נשמת שדי תבינים, וכמ"ש בזהר זכה יתיר יהיבין ליה מסטרא דנשמתא, וחיה יחידה הם בחינת מקיפים. והתפילה נקראת שפיכת הנפש, להמשיך תוספת אורות מבחינה עליונה יותר, לבחינת נפש.

וכן הוא ג"כ בהמשכות שלמעלה. דהנה בחינת נפש הוא מה שמחיה את העולם, וזהו עניין מלכותך מלכותך את העולם, עולמים שבחינת המלכות היא מקור חיות העולמות. וכמו שבאדם נפש היא מדרגה אחרונה, שהוא בחינת מלכות. ותפילה נקראת שפיכת הנפש שיומשך תוספת אורות במלכות.

וזהו עניין גומל נפשו איש חסד, שע"י התפילה נמשך גמילות חסד בבחינת נפש, שהיא בחינת מלכות, וכמו כן בנפש האדם למטה להמשיך בה גילוי אלקות ממדרגות עליונות יותר.

(ע"פ ד"ה אם כסף תלוה תרס"ה)

חכמה שהוא בחינת ביטול, חכמה אותיות כח מ"ה. והיינו שהעולמות עולים על ידי הביטול ליכלל באצילות אשר שם הוא גילוי בחינת חכמה, וזהו בחינת שבת תתאה שהוא עניין ביטול היש לאין.

אמנם החכמה גם היא נקראת בריאה יש מאין לגבי אור אין סוף ב"ה, וכדכתיב והחכמה מאין תמצא, אבל בחינת ומדרגת שבת עילאה והוא מה שכתוב כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא, הוא בחינת גילוי עצמות אור אין סוף שהוא בחינת האין שממנו תמצא בחינת החכמה.

והנה שבת תתאה הוא בקבלת שבת שמוסיפין מחול על הקודש, ולכן אומרים ג' פעמים "הבוי" [ב"מזמור לדוד], כנגד ג' עולמות ב"ע, עד "השתחוה לה' בהדרת קדש" הוא בחינת אצילות. ואחר כך בכניסת ליל שבת ממש מתחיל עליות האצילות, ערבית הוא עליית המלכות הנקראת חקל תפוחין, והוא ג"כ שבת תתאה כי המלכות היא עשיה שבאצילות.

ואחר כך בשבתא דיומא בעליית ז"א וחכמה, זהו התחלת שבת עילאה מכל מלאכתו אשר ברא שהוא בריאה דאצילות, וכך העליות עד רום המעלות.

(ע"פ לקוטי תורה ד"ה את שבתותי תשמורו)

המתפלל – גומל נפשו

ששה דברים אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקין קיימת לו לעולם הבא, ואלו הן . . . ועיני תפילה . . . אינו והא אנן תנן אלו דברים . . . ונמילות חסדים והבאת שלום שבין אדם לחבירו ות"ת כנגד כולן, הני אין, מידי אחרוני לא, הני נמי נמילות חסדים שייכי (שבת קכז, א-ב)

ועיני תפילה היינו ככלל גמילות חסדים דכתיב גומל נפשו איש חסד (ר"ע)

העניין הוא דהנה כתיבת גומל יש ב' פירושים. א' מלשון ויגדל הילד ויגמל - לשון הפרשה. ה' מלשון כי גמל עלי, גמל עלייכי, שהוא לשון השפעה. וב' עניינים

הכל נכון, אבל הלימוד חסר

מענה לבחור לקראת חתונתו, שכתב לרבי הסברים שונים על כך שאינו מקפיד על לימוד תורה קבוע:

גם אם צודק בנימוקיו על שאין לו קביעות עתים בתורה - הרי, סוף־סוף, חסר הלימוד!

גם אם צודק בנימוקיו על שאין לו קביעות עתים בתורה - הרי, סוף־סוף, חסר הלימוד!

עיר מקלט

הרב נחמיה וילהלם, שליח הרבי בבנגוק, תאילנד

משפט אחד שחולל שינוי

ופגשתי את הרב נחמיה עומד ברחוב הקאוסן. כשראה אותי, הוא שאל: 'את זוכרת שמחר יום כיפור?'. עניתי בחיוב והוא הזמין אותי לתפילה בבית חב"ד. אמרתי לו שאני לא צמה ביום כיפור, והוא אמר: 'תצומי אפילו בחדר שלך, זה יעשה לך טוב'. אני חייבת לומר שברגע הראשון כעסתי על ה'דוסים' שמגיעים עד תאילנד בשביל לומר לנו מה לעשות ביום כיפור, אבל כשהגעתי לחדר קצת נרגעתי וחשבתי על מה שהוא אמר, שזה יעשה לי טוב. החלטתי לנסות לראשונה בחיי לצום ביום כיפור, ובאמת זה עשה לי טוב מאוד.

"מאז אני צמה בכל שנה ושומרת לא רק על יום כיפור. אפילו הילדים שלי ברוך ה' מקבלים חינוך יהודי טוב. ראיתי לנכון לספר זאת, כדי שתדעו שלפעמים אתם אומרים לאדם משפט אחד קצר ואתם עלולים לחשוב שזה לא עשה כלום. אתם לא יכולים לדעת עד כמה המשפט הנכון יכול לחולל שינוי בחייו".

אחי הגדול נוהג כבר מספר שנים לצאת בכל יום שישי עם חבר נוסף למרכז קניות באשדוד, לזכות יהודים בהנחת תפילין. הם מעמידים דוכן במקום קבוע. יום שישי אחד הוא שם לב שבעל החנות הנמצאת בסמוך לדוכן התפילין יוצא ומצלם אותו. כעבור מספר דקות הגיעה לעברו אישה סמכותית וניגשה אליו בהליכה נמרצת, היא התחילה לומר משהו ופתאום הסתכלה עליו ואמרה: 'רגע, אתה לא אח של הרב נחמיה מבית חב"ד בתאילנד?'. אחי ענה שאכן אחים אנחנו, ועדיין לא הבין מה קורה.

האישה פנתה מיד אל בעלי החנות ואמרה להם: "הכל בסדר, אני אסדר לכם את העניין". היא חזרה אל אחי ואמרה לו: "כל הכבוד שאתם מניחים תפילין לאנשים. אני מהנהלת הקניון, בעלי החנות שלחו אלי תמונות ובאו בטענות שזה מפריע להם, עליתי אליכם לומר לכם לפנות את המקום, אבל ראיתי את פעילותכם ואני דווקא מרוצה. רק כדי שלא תהיה סיבה לתלונות", היא המשיכה בשטף, "אולי תזיז קצת את הדוכן מפתח החנות. ראיתי שמדובר באח של הרב נחמיה - אין סיכוי שאסרב לפעילות שלכם, אפילו אשמח לשתף פעולה ביחד להכניס קצת אידישקייט לקניון".

מאז, ברוך ה', יש שיתופי פעולה עם הנהלת הקניון לטובת פעילות יהודית במתחם. בחנוכה שהיה כמה שבועות לאחר המפגש הראשון, הנהלת הקניון ארגנה ביחד עם אחי הדלקת חנוכייה ענקית במקום: הנהלת הקניון חילקה סופגניות לחוגגים וסידרה מערכת הגברה במקום. בכל ערב הדליקו חנוכייה, שרו שירי חנוכה ושמעו דברי תורה. כך גם בהזדמנויות נוספות.

כמובן אחי צלצל להתעניין אצלי אם בבית חב"ד בתאילנד מכירים את מנהלת הקניון. סיפרתי לו שהיא בקשר אתנו כבר הרבה שנים, ובכל שנה כשאנחנו עושים בירושלים 'שבת מפגש' של יוצאי תאילנד, היא משתתפת.

וזה הסיפור שלה כפי שהיא מספרת אותו: "לפני כעשרים שנה טיילתי בתאילנד. באחד הימים הסתובבתי בבנגוק

אלפי יעדים, נתיב אחד!
נתיב מדיה - היחיד שמגיע לכל בתי הכנסת בארץ!

אלפי בתי כנסת נהנים כל שבוע מחלוקת עלוני השבת בצורה הטובה והמשתלמת ביותר.

רצה שהעלון שלך יגיע ליעד?
טלפון אחד והוא בנתיב הנכון.
☎ 074-703-5009

